

Ulica Bracka 11

2022-06-02

A w Krakowie na Brackiej pada deszcz... śpiewał Grzegorz Turnau, tym samym zachęcając do spacerowania po krakowskiej ulicy wszystkich, którzy od lat nucą tę popularną piosenkę. Oprócz wyjątkowego klimatu Bracka może poszczycić się także kamienicami z ciekawą historią. Wybrane z nich – wyremontowaną przy wsparciu miasta kamienicę zlokalizowaną pod numerem 11, a także kamienicę Gostkowskich przybliżamy w kolejnym odcinku cyklu #krakowheritage.

Początki obecnego obiektu znajdującego się na **ulicy Brackiej pod numerem 11** to dwie małe średniowieczne kamienice z XIV i XV wieku. Jedna z nich w pierwszej połowie XVII wieku należała do zboru ewangelickiego. Kamienice spłonęły podczas wielkiego pożaru Krakowa w 1850 roku. Przebudowane i połączone zostały w 1858 roku – według projektu Antoniego Stacherskiego, autora przebudowy m.in. kościoła Franciszkanów i Arsenału Miejskiego, stanowiącego dzisiaj część Muzeum Czartoryskich.

Kamienica, która była nazywana „Gargaszkówką” od nazwy jednej z pierwotnych kamienic, ma trzy kondygnacje: fasada jest czteroosiowa. W jej środkowej części znajduje się tzw. pseudoryzalit o szerokości dwóch osi. Budynek wieńczy szeroki gzyms koronujący, wsparty konsolami.

Kamienica przy ulicy Brackiej 11 jest wpisana do rejestru zabytków nr A-726 decyzją z 29 lutego 1988 r. W 2017 roku przeprowadzono remont konserwatorski elewacji wraz z wymianą stolarki okiennej i konserwacją bramy wejściowej. Ten zakres prac był współfinansowany w formie dotacji celowej z budżetu miasta kwotą 100 tys. zł, co stanowiło 42 proc. poniesionych kosztów.

Ulica Bracka prowadzi z Rynku Głównego na południe, do kościoła Franciszkanów, nazywanych także Zakonem Braci Mniejszych – stąd pochodzi obecna nazwa ulicy (w średniowieczu Bracka nazywana była ulicą Franciszkańską). W przeciwieństwie do innych ulic wychodzących z Rynku Głównego, Bracka nie jest idealnie prosta, ale wygięta w lekki łuk. Ta krzywizna jest dowodem na to, że przed lokacją miasta w 1257 roku istniała tu już jakaś zabudowa, którą uwzględnili ówcześni urbaniści, wytyczając nowy plan Krakowa.

Wśród wielu zabytkowych obiektów znajdujących się przy ulicy Brackiej warto zwrócić uwagę na kamienicę Gostkowskich pod nr 3-5. Obecna forma kamienicy powstała w latach 1851-1852 w wyniku odbudowy i scalenia dwóch budynków, które zostały zniszczone podczas wielkiego pożaru w 1850 roku. W końcu XIII wieku lub na początku XIV w. na terenie posesji wójt Henryk (brat wójta Alberta) zbudował z kamienia wapiennego wieżę obronną na planie kwadratu o ścianach grubości 1,16-1,20 m. Obramienia okien i drzwi wykonano z cegły palcówki. Wieża u zbiegu ulic Brackiej i Gołębiej zachowała się tylko częściowo, gdyż w połowie XIV w. włączono ją w mury gotyckiego domu nazwanego od jego właściciela – **Domem Melsztyńskim**.

Zachowane części wieży stanowią dzisiaj część piwnic (widoczne na fotografiach). W XV wieku budynek został przebudowany przez uniwersytet i przekazany jako bursa studentom węgierskim, którzy licznie przybywali wtedy do Krakowa po naukę. W roku 1558, gdy zmalało zainteresowanie

Magiczny
Kraków

Węgrów studiami w Krakowie, bursę zamknięto, a po reformie Kołłątajowskiej Uniwersytetu Krakowskiego, kamienicę sprzedano prywatnym właścicielom. Na domu znajduje się granitowa tablica w języku polskim i węgierskim z napisem: „Budynek ten stał się domem dla węgierskich żaków studiujących w Krakowie w XV i XVI wieku, którzy na polskiej ziemi ku chwale węgierskiej kultury dla dobra ojczyzny powiększali swoje wiadomości na wielkiej sławy Uniwersytecie Jagiellońskim”.

W 1904 roku Zygmunt Sarnecki otworzył tu pierwszy w Krakowie salon sprzedaży dzieł sztuki „Ars”. W połowie lat 30. XX wieku mieściła się tu Sala Królestwa krakowskiego zboru świadków Jehowy. Pod tym adresem działała także filia administracji czasopisma „Złoty Wiek”.

Od początku XXI wieku mają tutaj swoją siedzibę kawiarnie „Stara Prowincja” i „Nowa Prowincja”. W 2014 roku przy wejściu do kawiarni zainstalowano domofon poezji. Po naciśnięciu przycisku można usłyszeć poetów czytających swoje wiersze, m.in. Wisławę Szymborską, Bronisławę Maja, Ewę Lipską, Adama Zagajewskiego, Czesława Miłosza, Ryszarda Krynickiego i Julię Hartwig. Projekt był wspólnym przedsięwzięciem Krakowskiego Biura Festiwalowego i Nowej Prowincji. Większość nagrań została udostępniona dzięki uprzejmości Wydawnictwa a5. Instalacja miała przypomnieć o **przyznaniu Krakowowi tytułu Miasta Literatury UNESCO**.

Opisy przygotowano w oparciu o dostępne źródła historyczne oraz rys historyczny zawarty w programie prac konserwatorskich.

W cyklu **#krakowheritage**, którego wszystkie odcinki można znaleźć [tutaj](#), prezentujemy krakowskie zabytki odnowione przy wsparciu miasta. Zachęcamy do spacerów szlakiem krakowskich renowacji i poznawania lub okrywania na nowo najpiękniejszych obiektów, a także oznaczania ich hasztagiem #krakowheritage – wspólnie pokażmy, że jesteśmy dumni z efektów opieki nad zabytkami naszego miasta.